

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาความหมาย คุณค่าของภูมินามจากตำนานพื้นบ้าน

ในชุมชน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ชื่อผู้วิจัย : วันวิสา คำพิภาส

สาขาวิชา : ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

: รองศาสตราจารย์ ดร. วลัย พูลพิพัฒน์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

: รองศาสตราจารย์ รังสรรค์ จันตะ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษา ความหมาย คุณค่าของภูมินามจากตำนานพื้นบ้านในชุมชน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารวบรวมและจำแนกประเภทภูมินามของ ชื่อหมู่บ้านในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และเพื่อศึกษาความหมายและคุณค่าของภูมินามจาก ตำนานพื้นบ้านของชื่อหมู่บ้านในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ที่มีต่อชุมชน

การวิจัยพบว่ามีภูมินามจากตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่น จำนวน ๗๒ เรื่อง จำแนก ออกเป็น ๑๔ ประเภท เพื่อกำหนดความหมายให้เข้าใจตรงกัน ได้แก่ การตั้งชื่อตามลักษณะ ภูมิประเทศหรือตามลักษณะธรรมชาติของพื้นที่ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การตั้งชื่อตามพันธุ์ไม้ การตั้งชื่อตามตำนานการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ การตั้งชื่อโดยการแยกหมู่บ้านเดิมมาตั้งหมู่บ้านใหม่ โดยใช้ชื่อใหม่ การตั้งชื่อหมู่บ้านตามการ แบ่งเขตการปกครองของรัฐแต่ยังคงชื่อหมู่บ้านเดิมไว้ การตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ การตั้งชื่อโดย การแยกหมู่บ้านเดิมมาตั้งหมู่บ้านใหม่แต่ยังคงรักษาชื่อหมู่บ้านเดิมไว้และการตั้งชื่อตามชื่อวัด น้อยที่สุดได้แก่ การตั้งชื่อตามนโยบายของรัฐ การตั้งชื่อตามความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องสิริมงคลการ ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ และการตั้งชื่อตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งของบุคคล

ภูมินามจากตำนานพื้นบ้าน จัดกลุ่มตามลักษณะเนื้อเรื่องเป็น ๓ กลุ่มหลัก ได้แก่ ภูมินาม ที่เป็นเรื่องเล่าทั่วไป สะท้อนให้เห็นความสามารถทางภาษา ด้านการให้ความหมายที่สัมพันธ์กัน ในชุมชน การเปลี่ยนแปลงของภาษา จากอิทธิพลของภาษากลางและศาสนาที่มีต่อภาษาถิ่น วิธีคิด

ในด้านชีววิทยา อันเกี่ยวข้องกับชื่อของพืชและสัตว์ วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ภูมินามที่บันทึกเรื่องราวในประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงการช่วงชิงต่อรองทางอำนาจในการสร้างพื้นที่โดยการกีดกันทั้งในด้านภูมิศาสตร์และด้านสังคม และการทำหน้าที่บันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีการกล่าวอ้างถึงบุคคลสำคัญของท้องถิ่นหรือเหตุการณ์สำคัญๆ ของท้องถิ่น ภูมินามที่เป็นตำนาน สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อบรรพบุรุษ กำเนิดโลก กำเนิดชีวิต อำนาจเหนือธรรมชาติ

คุณค่าของภูมินามจากตำนานพื้นบ้าน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ที่มีต่อชุมชน จำแนกเป็น ๔ ประการ ได้แก่ คุณค่าในด้านเป็นเครื่องมือให้ความบันเทิง คุณค่าในด้านการปลูกฝังจริยธรรมอันดี คุณค่าในด้านการใช้เป็นหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์การเมืองและการปกครองของท้องถิ่นและคุณค่าในด้านสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นทางด้านจิตใจ

The Title : A Study of the Meaning and Value of Toponyms
from Folktales In Mae Tha District Community,
Lamphun Province

The Author : Wanwisa Khampikat

Program : Thai Language

Thesis Advisors : Associate Professor Narawan Poonpipat Chairman
Associate Professor Rangsan Chanta Member

ABSTRACT

The objectives of this qualitative research were to compile and categorize the types of village toponyms and to study the value of village toponyms and folktales in Mae Tha District Community, Lamphun Province.

The research findings from investigating 72 folktales revealed that village toponyms can be categorized into 14 types. The toponyms, ranked from high to low frequencies, were based on geographical aspects or natural terrain, plant species, folktales, local historical events, animal species, new names after being separated from former villages, official administrative regions, ethnic groups, old names remaining, despite being separated from former villages, temple names, state policies, beliefs on auspiciousness, occupations, and on names, surnames or status of individuals.

Toponyms from folktales based on their themes could be classified into three types. First, they were based on general tales which reflected the meaning in language proficiency of community members, language change, biological thinking processes such as plants and animals, and local lifestyles. Second, they were based on historical records which reflected controversy

negotiated the power to create space by deprivation as geography and social aspects and local histories of important events or individuals. Finally, they were based on folktales that reflected local culture, theories of beliefs, genesis, origins of man, and supernatural powers.

The value of toponyms from folktales in the study area could be categorized into four functions. They included entertainment value, ethical and moral value, value on local administrative, political and historical evidence, and values on satisfying spiritual needs of local people.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยการเอาใจใส่และการช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์รังสรรค์ จันตะ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ประสิทธิ์วิชาความรู้อันมีคุณค่าและมีประโยชน์แก่ผู้วิจัย ด้วยความเอาใจใส่อย่างเต็มกำลังตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์พิสมัย อำไพพันธุ์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สนธิ ลัดโยภาส ประธานกรรมการประจำหลักสูตรนางกรรณิการ์ ไชยคุณา นายชัชวาล กัณทาพันธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรณิการ์ พันชนะ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูง สำหรับคำแนะนำอันมีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่เทศบาลทุกตำบลในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน คำนันผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และผู้ให้ข้อมูลทุกคนที่กรุณาสละเวลาให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย และเพื่อนๆ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ทุกท่าน สำหรับกำลังใจอันดีที่มีให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณนายวิรัตน์ นางทองใบ คำพิกาศ ผู้เป็นบิดา มาดา นางสาวณัฐพัทธ์ คำภีคำ นางสาว วิรญาดา เสียงเอก และเด็กชายฐานันดร เด็กชายฐานาพัทธ์ ทาใจกาศ เพื่อน น้องสาว และบุตรชายของผู้วิจัยซึ่งให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ พ่อหลวงเงา นันตกาศ ผู้เป็นคุณตาของผู้วิจัย สำหรับความกรุณาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

วันวิสา คำพิกาศ